

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs IV. Trahe me post te curremus in odore vnguentorum tuorum.
Introduxit me Rex in cellaria sua: exultabimus & laetabimur in te memores
vberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

Transitio ad
expositionē
sequentis
Parag. a. hi.

tula dilexerunt te nimis, quia creden-
tium mentes adhuc in fide per gra-
tiam Diatim proficientes, valde pi-
etatis tuæ dulcedinem, ô dilecte
diligunt, quoniam illam pro sui
suauitate, tuo munere assequi pos-
sunt: tuo inquam munere, quia sine
te nihil possumus facere, ideoque
proclamo, & omnes te diligentes
mecum proclamare inuito, *Trabe
me: post te curremus, &c.*

VERSVS IV.

*Trabe me: post te curremus in odore
vnguentorum tuorum. Introduxit me
Rex in cellaria sua: exultabimus & leta-
bimur in te memores vberum tuorum su-
per vinum: recti diligunt te.*

VND E autem talis credentis a-
nimæ, & ad Deum suspirantis
proclamatio siue postulatio? nimi-
rum ex infirmitatis suæ considera-
tione, quâ se perpendit sine adiu-
uante gratia sibi sufficere nequaquã
posse, quia secundum Apostolum,
*non volentis neq; currentis, sed miseren-
tis est Dei.* Qua sententia non destru-
itur liberum arbitrium, sed potius
ostenditur libero arbitrio diuinæ
gratiæ adiutorium omnino neces-
sarium sine quo omnis volūtas be-
nè operandi semper inefficax iace-
bit. Siquidem ex libero arbitrio
ad Deum veniēdi quiuis habet vel-
le non quidem quod ipsum velle à
se ipso sit, *cum nec cogitare, quod mi-
nus est, quàm velle, aliquid à nobis
quasi ex nobis sufficientes simus.* Verba
sunt Apostoli, qui omne quod boni

Rom. 9.

Liberum ar-
bitrium de-
fenditur &
explicatur.

2. Cor. 3.

Philip. 2:

potest esse idem cogitare, velle & per-
ficere pro bona volūate, attribuit Deo,
non suo arbitrio. Si ergo Deus tria
hæc, hoc est, bonum cogitare, velle,
perficere operatur in nobis, primū
profecto sine nobis, secundum no-
biscum, tertium per nos facit. Si-
quidem immittendo bonam cogi-
tationem nos præuenit, immutan-
do etiam malam voluntatē sibi per
consensum voluntarium iungit, mi-
nistrando consensui facultatem vel
facilitatem, foris per apertū opus
nostrum internus opifex innotescit:
Igitur *nō volentis neq; currentis, sed mi-
serentis est Dei,* quando gratuito mu-
nere interius operantis gratiæ ha-
bemus velle; moueri autem ad cur-
sum sine ipsa adiuuante gratia non
possumus; cumque in cursu fueri-
mus, iterum miserantis gratiæ erit,
vt peruenire possimus.

Rom. 9.

Ista ergo tractio quam Sponsa
postulat, non est animæ Deum se-
qui nolentis compulsio, sed potius
volentis deductio, quam Propheta
in Psalmo precatur, *deduc me, inqui-
ens in semita mandatorum tuorum quia
ipsam volui:* ac si alijs verbis dicat,
quia dono tuæ gratiæ bene operan-
di habeo voluntatē, deduc me eius-
dem gratiæ adiutorio in actionē, vt
peruenire possim ad promissionē.

Tractio non
importat
compulsio-
nem.

Psal. 118.

Talis sane tractio quatuor mo-
dis fit, hoc est per prædicationē, per
infirmitatē, vel aduersitatem; per e-
uidentissima miracula, per persecu-
tionem vel percussionē, hoc be-
nigno Patre intendēte, vt faciat vo-
lunta-

Deus quatu-
or modis
trahit homi-
nem.

luntarios, nō saluet inuitos, quatenus dum de malo mutat in bonum voluntatē transferat, nō auferat libertatē. Nemo quippe saluatur inuitus, nam quod legitur in Euangelio, *nemo venit ad me nisi Pater meus traxerit eum.* Item in alio loco, *compelle intrare,* nihil impedit; quia profectō quantoscunq; trahere vel cōpellere videatur, ad salutē pius Pater, *qui omnes vult saluos fieri,* nullum tamen iudicat salute dignum, quē ante non probauerit voluntarium.

Ioh. 6.
Luc. 14.

1. Tim. 2.

Prærogatiua
creaturæ rationalis que

Hac sanè dignitatis diuinæ prærogatiuâ rationalem singulariter creaturâ cōditor insigniuit; quod quemadmodum ipse sui Iuris erat, suâq; ipsius voluntatis non necessitatis erat, quod bonus erat, ita & illa quoq; sui quodammodo iuris in hac parte existeret, quatenus nō nisi sua volūtate aut male fieret & iuste damnaretur; aut bona maneret, & merito saluaretur: non quod ei propria sufficere posset volūtas ad salutem, sed quod eam nullatenus sine sua voluntate consequeretur.

Trahi quid sit explicatur per si. male.

Trahi ergo spiritualiter, ad Deū tendens anima optat & orat, nō sicut inuitus aliquis trahitur, sed quē admodū cæcus aut fessus cum trahitur non contristatur, imo potius trahenti, quasi se subleuati & adiuuanti gratias agit, ita & hæc gratias Deo agēs postulat vt qui dedit velle, der etiā posse, cum eius adiutorio ad id quo tendit peruenire, dicens, *Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Trahe me post te &c. vbi punctandum, & quo

Siue pronuncians sic, *trahe me*

post te, & ibi distinguens subinferas, *curremus in odore vnguentorum tuorum:* modo intelligendum. Siue sic, *trahe me,* vt tibi distinguas, deinde subiungas, *post te curremus in odore vnguentorum tuorum,* eandē vim sensus habet, vt trahi per Christum vel currere post ipsum, hoc sit sequi vestigia eius credendo & operādo.

Curremus inquit. Quis vel qualis iste cursus est, vt esse debet? Profectō non corporis sed animi, nō pedum progressio sed morum, de qua videlicet progressionē cum de beatis in domo Domini habitantibus, qui *in hac valle lachrymarum ascensionēs in cordibus suis disponunt* Psal. 38. loqueretur, *ibunt,* inquit *de virtute in virtutem.* Et quis huius cursus siue progressionis fructus? videbitur Deus Deorum in Syon. Quæ est enim huius cursus remuneratio, nisi vera & æterna beatitudo? Quid autem vera & æterna beatitudo, nisi illius summæ & æternæ, & consubstantialis Trinitatis contemplatio? Non ergo sola curram, sed te o Domine Iesu dexteram meam tenente, trahente, & deducente & quasi mecum corrente curremus.

Per quam viam? per te ipsum vt tiq; qui dixisti, *ego sum via, veritas & vita:* per te enim curram ad te, propter te. Per te qui es via, curram prompta; ad te qui es veritas, curram secura; propter te qui es vita, curram læta. Nā ideo prompta curram, quia te adiutorē habeo, ideo secura, quia de præmio nō dubito; ideo læta, quia te scire & habere hoc meū esse præmium agnosco & credo. Sic

Quæ fit via per quam fit cursus quem petit sponsa. Ioh. 14.

1. Cor. 9. Sic ergo curram non quasi in incertum, sed ut comprehendam. Inæstimabilis pretij munus est, quod in huius vitæ stadio, per te, & ad te, & propter te currentibus promifisti, quod videlicet per Prophetam tuum clamashuiusmodi esse, quod nec oculis vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit.

Cur singulariter dicatur in odore, pluraliter, vnguentorū tuorum curremus.

Charitas odor præceptus est.

Matth. 6.

Quid sit in ieiunio caput vngere & faciem lavare.

Curremus ergo inquit; sed quomodo? In odore vnguentorum tuorū. Cum plurima & diuersa, atque ideo non vno eodemque modo redolentia vnguentorum sponsi sint odora-menta, quid est quod singulari numero. In odore, deinde plurali vnguentorum dicit cum potius potuisset dixisse, in odoribus vnguentorum tuorum? Nonnihil ut reor attendit, quia quomodo & à quibus ipsa odora-menta spargantur, diligenter considerauit. Quis enim iste præcipuus & singularis odor est nisi charitas? Omnis autem virtus si sine charitate est, iam non est virtus, quin potius damnabile vitium, quia omnes virtutes ex radice charitatis prodire debent sicut in Euangelio Dominus ostendit, vbi qualiter virtus abstinentiæ tenenda sit, admonuit dicens, tu autem cum ieiunas vnge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Quid est caput vngere, nisi principale metis in bono opere per charitatis suauitatem fouere? quid vero faciem lavare, nisi interioris hominis habitum ex lati-

tiâ bonorum operum festiuum & lætum per charitatis dulcedinem exhibere? Ergo nec abstinentia, nec castitas, nec humilitas, nec obedientia, nec aliqua virtus sine charitate aliquid est aut esse potest; quia quamuis speciem virtutis prætendat, nisi ex dilectione Dei aut proximi procedat, non solum virtus non est, sed etiam coram Deo vitium detestabile, ac per hoc dum quis laudem solummodo humanam exinde caprat, semel diuini muneris mercede priuat. Sed huius dubiæ virtutis manifestatio in vltimo fiet iudicio, quando iuxta veritatis vocem, in ipsius iudicij nocte, hoc est in tribulatione, duo erunt in lecto vno, dua molentes simul, duo in agro, quorum duorum vno assumpto ad vitam, alter relinquetur ad mortem.

His sanè rerum nominibus, hoc est lecti, mola, agri, tria professionū genera sunt denotata, quia sunt aliqui qui requie mentis cum dilecto sabbatizant, plerique autem actualis vitæ laboribus occupantur, nonnulli verò verbo vitæ audientium corda excolant, sed in vnaquaque professione sæpè exitus diuersæ intentionis apparet. In vno namque lecto, id est requie contemplatiuæ vitæ, quæ illorum maximè est, qui à curis mundi segregati soli Deo vacant studio orationis, vel sacræ meditationis, ista gemina nonnunquam inuenitur intentio, dum sunt aliqui qui hoc pro solo humano fauore vel

Sine charitate nulla virtus aliquid est.

Matth. 24.

Quid significatur Lectū, mola, agri nomine ex quo vnus dicitur assumendus & alter relinquendus.

vel timore exhibent, aliqui vero solo amore & timore Dei exercent. Sic & in actiua vitâ quosdâ laborare vel mûdi fauor vel Dei cõpellit amor; & verbo prædicationis infistere, vel vitiû iactatiæ, vel amor æternæ vitæ ducit plerosq; . Vnde B.

S. August. Augustinus cû de charitate loqueretur I. Cor. 13. quæ non agit perperâ, quæ huius geminæ intentionis iudex est, Videte, ait,

quanta opera faciat superbia, ponite in corde quâ similiâ faciat, & quasi paria charitati. Pascit esurientē charitas, pascit & superbiâ; charitas vt Deus laudetur, superbia vt ipsa laudetur: vestit nudum charitas, vestit & superbiâ; ieiunat charitas, ieiunat & superbiâ, sepelit mortuum charitas, sepelit & superbiâ. Omnia opera bona quæ vult facere & facit charitas, agit cõtra superbia, & quasi ducit equos suos: sed interior est charitas, tollit locum malè agitata superbiæ. Et post pauca. Noli inquit, attendere quod floret foris, sed quæ radix est Intra radicata est cupiditas: species potest esse bonorum factorû, verè opera bona esse nõ possunt. Radicata est charitas, securus esto, nihil mali procedere potest. In omni ergo opere bono cuiusq; mēs charitatis igne flagrare debet vt virtutibus ex ea quasi aromatibus accensis, fumum suauissimi odoris emittat. Tali igne charitatis Psalmista ardebat, cû dicebat

Psal. 38.

Leuit. 6.

In Altari nostrum figuratum est

concaluit cor meum intra me, & in meditatione meâ exardescet ignis. Vnde & in lege præcipitur, vt ignis in altari iugiter ardeat. Quid enim est altare nisi cor nostrum, in quo Deo per intetionem offerimus quicquid boni faci-

mus, vel in quo nosmetipfos mortificatione vitiorum & virtutû exercitio immolamus. In hoc ergo Altari iugiter ignis ardere debet, quia omne opus bonû nisi ex charitatis ardore procedat, nullû vigore habet. In alio quoq; loco præcipitur vt

oleum semper in domo Domini sit ad concinnandas lucernas. Per oleum quippe quod cunctis liquoribus excellit, charitas accipitur, quæ cunctis supereminet virtutibus. Per lucernas verò opera bona intelliguntur, sicut Dominus dicit in Euangelio, & lucerne ardentes in manibus nostris. Domus autē Domini siue templum corpus vel mens cuiuslibet sancti est, de quo & de qua Psalmista, sanctû est, inquit, templum tuum, mirabile in equitate. Et alibi, domum tuam decet sanctitudo. Apostolus quoq; ad credentes templum, inquit, Dei sanctum est, quod estis vos. Et alibi: nescitis quia corpora vestra templum sunt Spiritus sancti?

Exod. 35.

Leuit. 24.

Oleo charitas figuratur

Lucerne designant opera bona.

Luc. 12.

Domus Dei

est mons iusti

Psal. 64.

Psal. 92.

I. Cor. 3.

I. Cor. 6.

In domo ergo Domini oleum ad concinnandas lucernas esse debet, quia fidelis quisque qui domus vel templum Dei est, charitatem debet habere materiam, qua pietatis studia accendantur.

Aptè ergo dilecta Sponso suo loquitur dicens, curremus in odore unguentorum tuorum; quia profecto in cursu bonorum operum quiuis frustra laborat, si odore charitatis minimè fragrat.

Verum in huiusmodi cursu quatuor sunt consideranda, videlicet, modus, qualitas, intentio, utilitas. Cursus

In cursu spiritusli quatuor sunt consideranda.

vero

C

vero

Cursus vita
est. & qualis
esse debeat.

Cant. 3.

Prou. 22.

Pf. 1.

In cursu pri-
mo spectari
debet mo-
dus; &
qualis.

Rom. 12.

Hier. 48.

Ezech. 1.

Horatius

vero iste non est aliud, quam vita
sancti cuiusq; *Modus* autem perfe-
ctus currendi, hoc est viuendi talis
cuiq; esse debet, vt nihil *suprà*, nihil
infra, sed *media charitate sint omnia*
constrata, iuxta præcedentium vesti-
gia Patrum, quemadmodum scrip-
tura præcipit ne *transgrediaris* inqui-
ens terminos quos posuerunt Patris tui,
de quibus dicit Psalmista, quia *no-
uit Dominus viam iustorum*, ac si dicat,
quoniam via illorum Deo nota est
& placet, qui extra discretionem ni-
hil facientes æquo iustitiæ libera-
mine vitam suam tenent. His enim
qui *suprà*, & plus iustè aliquid volūt
aut agunt præcipit Apostolos non
plus sapere quam oportet sapere, sed sa-
pere ad sobrietatem. De his verò qui *in-
frà* deficiunt vel repescunt, scrip-
tum est, *maledictus omnis, qui facit o-
pus Domini negligenter*. *Media vero cha-
ritate constrata habent studia*, qui ve-
luti quatuor illa animalia oculati ante
& retro, quorum pedes, pedes recti, dua-
bus penni. *Geminæ charitatis Dei*, vi-
delicet & proximi & subleuantur, &
corpora sua, id est opera muniunt, vt
neq; per contemplatiuam vitam à
dilectione proximi recedant, neq;
per actiuam à charitate Dei defici-
ant. Vtrobique tam discretum viuendi
modum tenent, vt quicquid su-
pra vel infra fuerit perfecta iustitiæ
regula non recipiat: vnde quidam
huius mundi sapiens dicit.

*Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,
Vltra quos citraq; nequit consistere ve-
rum.*

Quia ergo Deo displicet omne pō-
dus maius & minus, tali æquitate
vita sua cuiq; libranda est, vt neq;
sub nimio pondere corruat, neq;
sub permodico negligens & defi-
diosus appareat.

Qualitas vero huius *Cursus* si-
ue *Cursoris* attendenda est, videli-
cet vt talis sit, qualem describit A-
postolus, in omnibus, inquit, *exhi-
beamus nos sicut Dei ministros, in multa*
*patientia, in tribulationibus, in necessita-
tibus, in angustijs, in plagis, in carceribus,*
in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in
*Ieiunijs, in castitate, in scientiâ, in longa-
nimitate, in suauitate, in spiritu sancto,*
*in charitate, non fictâ, in verbo verita-
tis, in virtute Dei, per arma Iustitiæ, à*
*dextris & à sinistris, per gloriam & ig-
nobilitatem, per infamiam & bonam*
famam, vt seductores & veraces, sicut
qui ignoti & cogniti, quasi morientes &
*ecce viuimus, vt castigati & non mortifi-
cati, quasi tristes semper autem gau-
dentes, sicut egentes multos autem locu-
pletantes, tanquam nihil habentes & o-
mnia possidentes.*

Ecce qualibus animi motibus
Cursus iste exprimitur, qui vtriusq;
hominis, hoc est corporis & spiri-
tus labore perficitur, vt post ipsum
expletum cursum sicut in vtroq; la-
bor fuit & passio; sic in vtroq; fiat
quandoq; requies & consolatio,
quod est duplicis stolæ beatitu-
do.

Dicunt autem huius sæculi sa-
pientes, quatuor esse qualitatis spe-
cies,

Deo displicet
maius &
minus in
ponderare.

In Cursu
spectari se-
cundo qua-
litas debet.

2. Cor. 6.

Requies re-
spondens la-
bore & qua-
litate Cur-
sus.

Qualitatis
quatuor
sunt species.

Primo Habitus & dispositio.

cies, quarum prima sit habitus & dispositio, quæ cum sint vna species Qualitatis, in hoc differunt, quod dispositio est habitus facile nobilis, habitus verò dispositio diutissime permanens. Secunda vero species Qualitatis est, quæ fit secundum potentiam & impotentiam, secundum potentiam quidem, quod facile possit in quodlibet Accidens naturaliter flecti, secundum impotentiam verò quod non possit in aliud quodlibet leuiter non flecti.

Secunda Potentia & Impotentia.

Tertia Passio & patibilis Qualitas.

Tertia vero species est, quam dicunt passibilem qualitatem & passionem, quæ duo sic in vna specie discernunt, vt dicant quod passio sit, quæ ad tempus exorta facile commutetur, passiuam vero Qualitas, secundum quam quales dicimur, perpetuo perseueret. Quæ quidem species primæ similis, & quasi eadem esse videtur, sed in hoc differt quod passio est alicuius Accidentis momentanea susceptio, dispositio verò quæ etiam affectionem dicunt, est ipsius Accidentis amplificata passio: porro habitus cum plurimis rebus & ordine quodam perficiatur augmentata affectio dicitur; passibilis vero qualitas subito innata & permanens passio. Quartam vero speciem posuerunt in figuris & formis; figuram dicentes, quædam rerum lineamenta, formas verò ipsorum lineamentorum pulchritudines & formositates. Hæc verò Qualitatis species in vniuscuiusque vitæ cursu considerantur secundum diuersitatem, vo-

Prima & secunda Qualitatis species quomodo differant.

Quarta figura & forma.

luntatis & propositi, in quo continetur Qualitas ad aliquod opus animum quocunq; modo applicandi.

Per dispositionem quippe siue affectionem transeunt aliqui in habitum quando aliqui ex occasione vel necessitate, quædam bona opera incepta processu conuersationis in consuetudinem vertunt, & quadam delectatione virtutem semper capiunt incrementa, sicut de sanctis dicitur, *ibunt &c. virtute in virtutem.* Porro secundum potentiam & impotentiam, nemo est, qui in hoc benè constitutæ vitæ cursu non habeat posse per concessam rationis bonum, & gratiam adiuuantem liberum arbitrium, cui gratiæ assentire & allaborare non habet non posse. Secundum tertiam verò speciem, hoc est passionem & passibilem qualitatem, sunt pleriq; qui cum verbum audiunt de pœna malorum & gloria bonorum, ad tempus compunguntur, & amore boni operis incalescunt, sed quia ista charitas in eis non est radicata, tempore tentationis refrigerantur. Sunt vero nonnulli, qui cum semel verbum Dei audiunt, ad usum boni operis accenduntur, & quia in charitate radicati & firmati sunt, à semel concepto amore non deficiunt, sed vsq; ad finem vitæ semper boni operis gressum tendunt. Siue dicamus passionem, quando mens ad horam quasi patitur, humilitate patientia, obediëntia, sue non alienæ voluntati reluctando, sed hoc rarissime: passibilem vero qualitatem,

Quatuor Qualitatis species secundum diuersitatem voluntatis spectantur in cuius vitæ humanæ.

Ps. 83.

Luc. 8.

quando permanenti passione volū-
tariæ mortificationis, per præscri-
ptas siue alias quaslibet virtutes
quotidie atteritur, nullis huius sæcu-
li voluptatibus consentiendo. At se-
cundum quartā speciem, quam po-
nunt in figuris & formis potest hæc
qualitas vitæ considerari quæ iuxta
exemplum & formam alicuius vitæ
instituitur, quemadmodū Iacobus
monet discipulos dicens, *exemplum*
accipite fratres laboris & patientia per
Prophetas, qui locuti sunt vobis in nomi-
ne Domini. Et Paulus, *imitatores*, in-
quit, *mei estote, sicut & ego Christi.*

Iacob. 5.

I. Cor. 4.

Ea ergo Qualitas quæ affectio
transit in habitum, & quæ per Dei
gratiā velle & posse adiacet, & quæ
in bono opere non momentanea nec
horaria, sed perpetua est, vel quæ
formam accipit præcedentium Pa-
trum omni bene currere volenti
summopere attendenda est vt secū-
dum eam honestatis & disciplinæ
quoddam fiat speculum, quo lucretur
& sui laboris præmium & imi-
tantium salutem ac vtilitatem pro-
ximorum.

In Cursu
tertio spe-
ctari debet
Iacento.

Intentio autem eo modo curren-
di, hoc est recte operandi ista erit,
vt nulla animum vanæ gloriæ cupi-
ditas irrepat, sed Dei dilectio siue
amor vitæ æternæ causa sint huius-
modi laboris & vigilantia.

Intentio
quasi quidā
in nris est
oculus.

Matth. 6.

Est autem ipsa intētio quasi qui-
dam mentis oculus, de quo Salua-
tor dicit in Euangelio, *si oculus tuus*
fuerit simplex, totum corpus tuum lucidū
erit; si autem nequam fuerit, etiam cor-

pus tuum tenebrosū erit. Et in hoc e-
odem Canticum Canticorum Sponsus
Sponsæ loquitur: *Ecce tu pulchra es a-*
mica mea, ecce tu pulchra, oculi tui co-
lubarum. Nonnunquam fiunt ali-
qua opera, quæ in malam partē in-
terpretantur, ab his qui ignorant,
ex qua intentione proficiscantur; si-
cut & è contrario quædam in bonā
partem considerantur, quæ à super-
no inspectore improbatur, eo quod
malā intentione proferantur, quæ
non solum non remunerantur, sed
potius damnantur, sicut & illa quæ
ab ignorātibz damnatione digna
iudicantur, à iusto Iudice magis re-
munerantur. Vnde & de reprobis
dicit Dominus per Prophetam, *po-*
pulus hic me labijs honorat, cor autem e-
orū longe est à me. Omnia ergo bona
secundum hunc intentionis ocu-
lum diriguntur, vt digna sint vel re-
muneratione vel damnatione: re-
muneratione, si pro Deo; damna-
tione, si pro fauore humano geran-
tur.

Quæ verò sit *utilitas cursus* vel la-
boris huius, exponit Apostolus di-
cens, *non sunt condigna passiones huius*
temporis ad futuram gloriam quæ reue-
labitur in nobis. Et Dominus in Euan-
gelio taliter currentibus clamat di-
cens, *venite ad me omnes qui laboratis*
& onerati estis, & ego vos requiescere fa-
ciam. Apostolus quoque non ina-
niter se cucurrisse intelligens, post-
quam laboris sui cursum denuntiat
dicens, *bonum certamen certavi, cur-*
sum consummaui, fidem seruavi, subse-
quitur

Quarto in
cursu debet
spectari vti-
litas.

Rom. 5.

Matth. 11.

2 Tim. 4.

quitur ipsius laboris fructum confidenter sibi promittens, *de cetero reposita est mihi corona iustitiae, quã red-det mihi in illum diem iustus iudex.*

Vtilitas cur-
sus est vita
aeterna.

Vtilitas ergo magna & inestimabilis est ipse fructus vite aeternae, quae pro Deo laborantibus in futura vita sine aliquo defectu aeternaliter tribuitur; sed quia Ecclesiae, siue alicui fideli animae vtilitatis huius fructum, in presenti quoque vita conceditur praegustare, sequitur dicens, *Introduxit me Rex in cellaria sua.*

Introductio
Regis in
cellaria est
spectabilis
ex parte tri-
um persona
introdu-
centis loci,
& modi in-
troducendi.

Non parum dignitatis habet ista introductio, si rite consideretur, & persona introducens, & locus, & modus introductionis. Neque enim quilibet, sed *Rex* est, & non tantum *Rex*, sed & *Rex Regum* qui introducit, nec in domum tantum, sed & in *cellaria*; neque quasi ex abrupto, sed competenti rationis modo fit ista introductio. Nam multi sunt qui Regis huius domum id est Ecclesiam intrant, sed pauci admodum qui in cellaria possint habere introitum.

Multi intrat
domum, sed
pauci Cella-
ria.

Aliqui ante foras istorum cellariorum excubare possunt, inspicere valent, sed ingredi non praevalet nisi eo introducente, *qui habet clauem David qui aperit, & nemo claudit; claudit & nemo aperit.*

Apo. 3.

Cellaria Re-
gis sunt Lex
& Euange-
lium.

Considerandum vero quænam sint ista tanti Regis Cellaria. Omnis diuina Scriptura quae in duo diuiditur Testamenta in Legem videlicet & Euangelium, diuitiarum Regis huius Repositorium est, siue Apo-
theca, Hac autem trifariam diuidi-

Scriptura di

tur, hoc est Historiam, Allegoriam, & Moralitatem. Etenim, Rex iste sapiens, clemens, & magna benignitate & prouidentia suae regens & fouens, eum modum suarum diuitiarum statuit, ut in his esset, quod iuxta diuersorum sensuum capacitate, & fortes appeterent, & infirmi non refugerent.

uinã trifari-
am diuide-
tur, in Hi-
storicam, al-
legoricam,
& moralẽ.

Multi enim Historiam delectantur, plerique allegoriam pascuntur, nonnulli moralitate instruuntur. Verum quos tantam sui gratiam Rex iste dignatur, ut eis omnium istorum Cellariorum introitum concedat; ut videlicet de historica scientiam intrent in allegoricam, & de allegoricam in moralem, quam putas dulcedine isti pascuntur, *quo torrente voluptatis Domini debriantur?* Talibus nempe Dominus per Prophetam pollicetur dicens. *Ecce ego mittam vobis frumentum, vinum & oleum, & replebimini in eis.*

Psal. 35.

Ioel. 2.

Desiderabilia sane huiusmodi Cellaria in quibus harum specierum deliciae continentur, *ut panis cor hominis confirmet, vinum cor hominis letificet, oleum faciem exhilaret.* Frumentum quippe à Domino accipimus, quando in dictis obscurioribus subducto tegmine literae per medullam Spiritus legis interna sentimus. Vinum suum nobis Dominus praestat, cum Scripturae suae altae praedicatione nos debriat, oleum quoque suum nobis tribuit, cum praecipis apertioribus vitam nostram blandam lenitate disponit.

Psal. 103.

Mystice à
Domino ac-
cipere fru-
mentum vi-
num & oleum.
quid sit.

Ioh..2.

Libet adhuc amplius, ad reuerenter attendere, cur has magis species diuinæ apothecæ contineant. Si enim illud vnum frumenti granum, quod in terra mortuum, multum attulit fructum, consideres, & numerosæ segetis ex eo gloriosæ pululantem magnitudinem attendas, videbis quàm magnifica insignium operum exempla ex historicis apothecis resurgant, quàm dulces mysteriorum medullæ ex allegoricis Cellarijs redoleant, quam vtilia præceptorum documenta ex moralibus repositorijs eluceant.

Pulcherrima Christi comparatio cum grano frumenti.

Pulcherrima comparatio Christi in grano frumenti: In grano quippe medulla folliculo tegitur: quid ergo per folliculum nisi Caro Christi? quid per medullam nisi diuinitas eius figuratur? In grano ergo medulla folliculo tegitur, in Christo diuinitas carne occultatur: folliculus & medulla vnum granum efficiunt, caro & diuinitas vnam personam Christum Deum & hominem efficiunt. Cum ergo omnia quæ erga hoc frumeti granum, hoc est Christum Deum & hominem gesta sunt, perspexeris, videlicet qualiter hoc granum de cœlesti horreo descendens in terram cecidit & mortuum est, deinde resurgens & in cœlum ascendens, in Apostolis cæterisque credentibus multiplicatum frumento fidei & iustitiæ totum repleuit mundum; qualiter vino prædicationis redundante, austeritate correptionis de-

Oleum & vinum quod à Samaritano infusum quid significent.

linquentes coercuerit; oleo autem charitatis & misericordiæ pœnitentes lenierit; hoc enim modo is qui in latrones inciderat, à Samaritano illo Euangelico curatus est: Cum ergo hæc omnia, alia quidē historialiter, alia allegoricè, alia verò moraliter; nunc quidē separatim, nunc insimul hoc eodem triplici modo legeris & intellexeris, atque alijs eadem eodem modo administrare gratia Dei potueris, nonne pro tanto tibi beneficio collato grater dicere poteris, *introduxit me Rex in Cellaria sua.*

Quæ verò virtutum insignia magis & perfectius quam in hoc *Grano*, id est in hoc Dominico homine fulserunt? nempe quicquid in Sanctis de visceribus pietatis, quicquid de mansuetudine Spiritus, quicquid de cœlo rectitudinis, quicquid de custodia humilitatis, quicquid de feruore charitatis, hoc ab ipso fonte misericordiæ, ab ipsa radice mansuetudinis, ab ipsa virtute iustitiæ, hoc est ab ipso mediatore Dei & hominum Domino Deo traxerunt.

Magis ergo & quasi principaliter hæ tres species in Dominicis habentur Apothecis, & quicquid ex Veteris ac noui testamenti abundantia redoleret, aut est *Triticum*, quod perfectos in fide & virtutum exercitio roborat & confirmat; aut est *vinum*, quod vel Sanctos cœlestium promissionum suauitate demulcet, vel peccatores diuini iudicij austeritate deter-

Luc. 10.

Quicquid boni in Sanctis hoc traxerunt à *Grano Dominico.*

Principaliter hæ tres species, frumentum, vinum, & oleum in Dominicis habentur cellarijs

deterret, aut est oleū, quod vel in cordibus Sanctorum per charitatē diffunditur, vel pœnitentes per misericordiam consolatur. Vnde Sancta Ecclesia, siue quæq; fidelis & dilecta Deo anima, huiusmodi thesauros Sponsi sui, Regis & Domini sui omni pretiosa suppellectili cunctorum Regum & Principum meliores, mente considerans, & quæ in eis mysteria siue Sacramenta continentur intelligens, recte decantare potest animi voce lætabunda, *introduxit me Rex in cellaria sua*. Et talis quidem introductio satis est commendabilis à personâ & loco; modus autē huiusmodi introductionis iste est, vt hæc non fiat ad horâ, sed cum iure possidendi, & veluti sub dotis conscriptione vt tantæ gratiæ collatio sit spiritualis, & sanctissimæ dotis assignatio, quo confirmetur diuinæ & humanæ mētis copulatio.

Modus introductionis in cellaria qualis.

Introduktionem istam sequitur gratiarum actio.

Exultatio & lætitia in quo differat

Hac ergo admirabili introductione celebrata sequitur competens pro collato munere gratiarū actio, quâ agit mens Deo cōiuncta & designatis sibi ab eo bonis participās, vtriusq; hominis motu, *exultabimus, inquam, & lætabimur in te*.

Videntur aliquomodo differre inter se *Exultatio & lætitia*, vt talis sit vtriusq; descriptio: qua dicitur *lætitia esse animi solummodo motus; exultatio vero corporis & animi*.

Sancta ergo Anima dona in se diuina gratia sentiens debet ea suscipere & seruare cum lætitia & exultatione, & quod sentit mente o-

pere exercere: quia enim *probatio dilectionis exhibitio est operis*, nimirum mens Deo per charitatem iuncta, dum lætatur interius de collata sibi intellectus gratia, debet & forinsecus exultare ad virtutū opera. Vnde & in similitudine puerorum in foro ludentium clamant Apostoli ad eos, qui ad prædicationem eorū nulla opera bona facere volebant, *cantauimus vobis & non saltastis*. Saltationem quippe Spiritus Auditorum suos habere optabant, vt ostenderent *fidem sine operibus otiosam esse*.

Gregorius

Per cantum prædicationis per saltum opera designantur.

Luc. 7.

Iacob. 2.

2. Reg. 6.

Dauid ante arcam saltans præuidit per incarnationem Christi, sacrificiū fide & operibus instruendum.

Hanc ergo religiosam saltationē Dauid Rex præfigurabat, coram Arcâ Domini ludendo & subsiliendo, quia in Spiritu longè præuidebat per Christum ex carne suâ nasciturum, illud non manu factum, sed cœleste Domini sacrificiū fide & operibus quandoq; instruendū. Hunc enim pulcherrimū sanctitatis ludū iste mirabilis Propheta suo præferbat præludio, & congruè decenterque, pro tanta futuri & honestatis gratia, quæ per Christum, suum secundum carnem filium erat administranda & confirmanda, lætabatur & exultabat coram illo typico Domini sacrificio. Et quia

Salus Dauid ante arcam, figura fuit saltus spiritualis Prælatorum Ecclesiarum, & in quo ille consistat.

Rom. 2.

exhibe-

exhibeant corpora sua hostiam viuentem sanctam, Deo placentem: hostia quidē existentes mortificatione vitiorum, viuentes autem exhibitione operū bonorum. Et hoc coram Areā Domini, vt videant opera eorum bona & glorificent Patrem suum qui in cælis est.

Matth. 5.

Rom. 10.

Quia ergo corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, quod est moueri animo & corpore, certum est alterum sine altero esse non posse: vnde Propheta hortatur, *leuate*, inquit, *corda vestra cum manibus ad Deum*. Corda quippe cū manibus leuare est credere & operari: nam qui credit & non operatur, cor quidem leuat, sed manus non leuat: qui vero operatur, fidem autem non habet, manus quidem leuat, sed cor non leuat.

Thre. 3.

Quid sit leuare corda cū manibus ad Deum.

Igitur pro illā gratiosā gratiæ Dei introductione ad ineffabilem diuinorum mysteriorum subtilitatem, anima Sancta Christi quæ Sponsa debitam Deo debet rependere gratiarum actionem, cordis & oris iubilatione, & operum exhibitione, quod est oleum cum lampadibus accipere, & Sponso obuiam exire, dicendo, *exultabimus & letabimur in te*; quia lætitiā bonorum operum in conscientia gestamus, & hoc in te, quando omne bonum quod agimus, non nostris viribus, sed tuæ gratiæ ascribimus.

Causa exultationis & lætitiæ memoria diuinorum vberum.

Post Introductionem verò illam gloriose celebratam, pro quā gratias agit exultando & lætando, subdit causam huiusce exultationis & læti-

tiæ, memoriam scilicet vberum diuinorum desiderabilem super vinum. Nempe quæ esset illa exultatio siue lætitia religiosæ mentis digna Deo cogitatis & operantis, si non haberet memoriam vberum istorum, *vberum super Vinum*, hoc est super omnem mundi voluptatem dulciorum?

Quorum autem Vberum? nimirū siue duorum testamentorum, quibus tota diuina constat Scriptura, siue duorum præceptorum charitatis, in quibus tota lex pendet & Propheta. Sanè meditatio diuinarum Scripturarum memoriam parit diuinorum mandatorum, secus quam rectè viuendi Regula constat, ad cuius rectitudinem vita cuiusq; dirigitur, *in iustificationibus tuis*, inquit Psalmista, *meditabor, non obliuiscar sermones tuos*.

Duo vbera duo sunt Testamenta, vel duo præcepta charitatis.

Matth. 22.

Quomodo enim iustus quisque esse vel dici potest, nisi memor sit eorum quæ præcepit Deus, maximè autem vberum istorum, videlicet duorum præceptorum charitatis Dei & proximi, *sine quâ*, sicut dicit Apostolus, *nec munera linguarum, nec prophetia, nec notitia omnium mysteriorum, nec fides, nec eleemosyna, nec martyrium, nec aliqua virtus poterit cuiquam prodesse*. Nam quicumque totam legem seruauerit, offenderit autem in vno præcepto charitatis, factus est omnium reus.

I. Cor. 13. Encomium Charitatis.

Iacob. 2.

Quocirca volens ostendere Sponsa Christi totam vitæ suæ rectitudinem circa huiusmodi constare memoriam subsequitur dicens, *Recti diligunt te*: ac si dicat, probatio recti-

tudi-

Quid sit Rectos diligere Deum.

tudinis est dilectio; quia si recti sunt, te diligunt; si non diligunt, nec recti sunt. Sed quia hanc rectitudinem ex memoriâ quidem tuorum præceptorum concipiunt, ex amore autem tuo perfecte assumunt, dicitur rectè, quod *memores vberum tuorum super vinum, recti diligunt te.*

Paragraphus octauus & nonus coniungi & distinguere possunt.

Potest enim non absurdè hæc media particula orationis, quæ est, *memores vberum tuorum super vinum,* ad partes altrinsecus positas per subdistinctionem coniungi; vt vel hoc modo proferatur; *exultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum super vinum.* Vel hoc modo, *exultabimus & lætabimur in te:* Et hîc subdistinctione facta, subinferatur, *memores vberum tuorum super vinum; recti diligunt te.* Memoriam quippe habentes mandatorû Dei, & secundum ea vitæ suæ modum constituentes recti fiunt, & non nisi recti diligere possunt, neque recti sunt nisi diligentes.

Recti sunt diligentes, & e contra.

Pulcherrimus Cantici processus.

Præterea non parum delectat interioris nostri hominis oculos considerare pulcherrimum Cantici huius processum, ab eo loco vbi dicitur, *trahere me post te,* vsque ad istam orationunculam, *recti diligunt te.* Quia istius processus ordo, quoddam fit flagitati osculi consecutiuum.

Istic nempe ille benignus septiformis Spiritus quasi quibusdam cordis ascensionibus, septenas suæ dignationis innuit gratias, quibus anima sancta Christi Sponsa paulatim exurgat, donec ad inæstimabile

Domini sui, Sponsi & Regis sui thalamum, æternâ ei charitate copulanda proficiat. Primo quippe trahitur miseratione Dei, deinde quasi pedè ad cursum mouens primitias bonæ intentionis offert, moxque adhibito studio meretur, vt in Cellaria Dei introducatur, cûque ingressa fuerit, intelligendo exultat, & lætatur credendo & operando.

Prædictorû hætenus breuis recapitulatio.

Porro ab hac actuali vita transit ad quoddam principiû contemplatiuæ vitæ, meditatione & memoriâ præceptorû Dei, ad quorum lineâ, si quid ei adhuc fortitudinis inest, dirigens, rectitudinis perfectionem assequitur, sicque demum postpositis omnibus curis & negotijs, per contemplationem Deo inhærens, ad eò ei ardenti charitate proximus fit, vt possit dicere *osculetur me osculo oris sui.*

V E R S V S V.

Nigra sum sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis.

VNiuerſaliter quidem tota Ecclesia, & particulariter singulari Ecclesiæ, singulariter quoque vnaquæque dilecta Deo anima aduersa pertulerunt, & perfertur à contrariâ parte, eo quod bonorum malorumq; sibi oppositæ sint qualitates, qui in diuersa & contraria studia diuiduntur, quarum partiû vna dicitur ciuitas cœlestis, altera terrestris; vna Dei, altera Diaboli.

Ecclesia perfert & perfertur.

Harum autem typum gesserunt

D duæ